

Abdurrahman-ı Câmî gibi birçok *Fuşûş şârihi Konevî*'nin kitabına atf yapmış ve onun görüşlerinden delil getirmiştir. Muhammed Hâcevî tarafından Farsça tercümesiyle birlikte tahkikli olarak neşredilen eseri (Tahran 1413 hş.) Ekrem Demirli *Fu-sûsu'l-Hikem'in Sırları* adıyla Türkçe'ye çevirmiştir (İstanbul 2002). 5. *Şerhu er-ba'ine hadîş*. Konevî'nin hadis şerhi yön-temini gösteren eser yirmi dokuz hadisin şerhini içerir. Konevî'nin hadis anlayışı Hz. Peygamber'e "cevâmîu'l-kelim" özelliği verildiği ilkesinden hareket eder ve hakikat-i Muhammediyye düşüncesinin bir yorumu şeklinde ortaya çıkar. Ona göre Hz. Muhammed hakikat itibarıyla ilk var olan hakikat, buna karşılık tarihi zuhur bakımından son var olan peygamberdir. Hakikat-i Muhammediyye, tıpkı bir çekirdeğin bütün unsurlarıyla ağacı kendinde içermesi gibi kendisinden sonra gelen bütün peygamberlerin bilgilerini içerir. Peygamberin sözlerinin vecizliği bu özelliğinden kaynaklanır. Eser Hasan Kâmil Yılmaz tarafından tahkikli olarak yayımlanmış (*Tasavvufî Hadîs Şerhleri ve Konevî'nin Kırk Hadîs Şerhi*, İstanbul 1990) ve Ekrem Demirli tarafından *Kırk Hadîs Şerhi* adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir (İstanbul 2002). 6. *en-Nefehâtü'l-ilâhiyye*. Konevî, tasavvuf edebiyatında "vâridât" diye bilinen tarzın en önemli örneklerinden biri olan bu kitabında belirli konulardaki tecrübelerini, düşüncelerini akıcı bir üslûpla dile getirir. Ayrıca eser onun İbnü'l-Arabî ile ilişkileri başta olmak üzere kendi hayatı hakkında en fazla bilgi verdiği kitaptır. Eserin bir bölümü Konevî'nin mektuplarından oluşur. Farklı dönemlerde yazılan bu mektuplar Konevî'nin biyografisiyle ilgili birtakım ipuçları taşır. Kitabı Muhammed Hâcevî Farsça çevirisiyle birlikte tahkikli olarak yayımlanmış (Tahran 1996), Ekrem Demirli *İlâhî Nefhalar* adıyla tercüme etmiştir (İstanbul 2002). 7. *en-Nuşûş fî tahkîki't-tavri'l-maḥşûş*. Sadreddin Konevî, yirmi iki kısa bölümden oluşan bu eserinde diğer kitaplarında ayrıntılı biçimde açıkladığı görüşleri veciz bir üslûpla anlatmıştır. Eser üzerine yazılan şerhlerin en önemlileri Pîr Muhammed b. Kutbüddin Hüyî ve Nüreddinzâde Muslihuddin'in şerhleridir. *en-Nuşûş Seyyid Celâleddîn-i Âştîyânî* tarafından tahkik ve açıklamalarla yayımlanmış (Tahran 1342 hş.), Ekrem Demirli tarafından *Vahdet-i Vücûd ve Esasları* adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir (İstanbul 2002). 8. *el-Mürâselât beyne Şadriddin Konevî ve Naşîriddin et-Tûsî*. Eserde Konevî özellikle İbn Sînâ felsefesi başta olmak üzere

re filozofların çeşitli meselelerdeki görüşlerine eleştiriler yönelir ve buradan hareketle felsefenin ve aklın imkânlarını tartışır. G. Shubert tarafından müellifin *Risâletü'l-mufaṣṣiha* ve *Risâletü'l-hâdiye* adlı risâleleriyle birlikte neşredilen eseri (Beirut 1995) Ekrem Demirli *Sadreddin Konevî ve Nasreddin Tûsî Arasında Yazışmalar: el-Mürâselât* adıyla tercüme etmiştir (İstanbul 2002). 9. *Tebşîratü'l-mübtedî ve tezkiretü'l-müntehâ*. Mârifet ve velâyet konusunda sâliklere rehber olarak kaleme alınan bu risâle Farsça'dır. Ahmed Remzi Akyürek eseri tercüme etmiş, Ekrem Demirli bu tercümeyle *Mârifet Yolcusuna Kılavuz* adıyla yayımlanmıştır (İstanbul 2002). Kitabın sonunda Sadreddin Konevî'nin Mûsâ Sadrî veya Muhammed Emin Dede tarafından derlenen *Regâybü'l-menâkıb* adlı menâkıbnâmesi yer almaktadır. Mikâil Bayram, *Tebşîratü'l-mübtedî*'nin Ahî Evran'a ait olduğunu belirterek *Ahî Evren: Tasavvufî Düşünce'nin Esasları* adlı kitabında (Ankara 1995) yayımlanmıştır (Sadreddin Konevî'nin diğer eserleri ve yazma nüshaları için bk. Ergin, II [1957], s. 63-90).

BİBLİYOGRAFYA :

Sadreddin Konevî, *Tasavvuf Metafiziği: Miftâhu gaybî'l-cem ve'l-vücûd* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2002, s. 9, 14, 21, 23; a.mlf., *Vahdet-i Vücûd ve Esasları: en-Nuşûş fî tahkîki tavrî'l-maḥşûş* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2002, s. 9; a.mlf., *Sadreddin Konevî ve Nasreddin Tûsî Arasında Yazışmalar: el-Mürâselât* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2002, s. 71, 78; a.mlf., *İlâhî Nefhalar: en-Nefhâtü'l-ilâhiyye* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2002, s. 24; a.mlf., *Fâtiha Suresi Tefsiri: l'câzû'l-beyân fî te'vîli'l-ümmi'l-Kur'an* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2002, s. 52; a.mlf., *Kırk Hadîs Şerhi* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2002, s. 56; İbn Sînâ, *Kitâbü'ş-Şifâ: Metafizik* (trc. Ekrem Demirli – Ömer Türker), İstanbul 2004, s. 10; Muhyiddin İbnü'l-Arabî, *Fütühât-ı Mekkiyye* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2006, IV, 546; Cendî, *Şerhu Fuşûşî'l-hikem* (nşr. Seyyid Celâleddin Âştîyânî), Meşhed 1361 hş., s. 9, 107; Ahmed Eflâkî, *Âriflerin Menkıbeleri* (trc. Tahsin Yazıcı), İstanbul 1964, I, 92, 145, 270, 296-297, 344, 381-382; Lâmiî, *Nefehât Tercümesi*, s. 632-634; Mûsâ es-Sadrî, *Regâybü'l-menâkıb: Sadreddin Konevî'nin Menkıbeleri* (haz. M. Emin Agar), İstanbul 2002, tür.yer.; Nihat Keklik, *Sadreddin Konevî'nin Felsefesinde Allah-Kâinat ve İnsan*, İstanbul 1967; Ahmet Şeref Ceren, *Sadreddin Konevî, Konya 1995*; Claude Addas, *İbn Arabî: Kibrî-ti Ahmer'in Peşinde* (trc. Atilla Ataman), İstanbul 2003, s. 31, 236; Ekrem Demirli, *Sadreddin Konevî'de Bilgi ve Varlık*, İstanbul 2003; a.mlf., "Sadreddin Konevî'nin Tanını Anlayışı", *Sadreddin Konevî Sempozyumu 27 Temmuz 2004: Bildiriler* (haz. Mehmet Birkul), Konya 2005, s. 48-73; Osman Ergin, "Sadreddin al-Qunawî ve Eserleri", *ŞM*, II (1957), s. 63-90; W. C. Chittick, "Şadr al-Din al-Kûnawî", *EP* (İng.), VIII, 754.

 EKREM DEMİRLİ

SADREDDİN-İ ŞİRÂZİ

(bk. MOLLA SADRÂ).

SADREDDİN ZÂDE MEHMED EMİN

(bk. ŞİRVÂNÎ, Sadreddinzâde).

SADREDDİN ZÂDE SÂDİK MEHMED EFENDİ

(bk. SÂDİK MEHMED EFENDİ, Sadreddinzâde).

SADREYN

(صدرين)

Osmanlı ilmiye teşkilâtında Anadolu ve Rumeli kazaskerlerini ve makamını belirten terim

(bk. KAZASKER).

SADRÜŞŞEHİD

(الصدر الشهيد)

Ebü Hafs (Ebü Muhammed) Hüsâmüddin es-Sadrü'ş-şehîd Ömer b. Abdilazîz b. Ömer b. Mâze el-Buhârî (ö. 536/1141)

Hanefî fakihî.

Buhara'da V-VII. (XI-XIII.) yüzyıllarda "Sadr" unvanıyla hüküm süren ve Hanefî fukahasının önde gelen temsilcileri olan Burhan ailesine mensuptur. Ömer b. Abdülazîz'in soyundan geldiği rivayet edilen aile, fertleri Burhânüddin, Burhânü'l-eimme, Burhânü'l-mille ve'd-dîn lakaplarını aldığı için bu adla anılmıştır. Ortaçağ'da Türkistan'ın en önemli ilim ve kültür merkezlerinden biri olan Buhara'da yönetimi elinde tutan nüfuzlu ailelerden Burhan ailesi, mensuplarının ilim alanındaki otoriteleri yanında sahip olduğu servet sayesinde ekonomik açıdan da güçlüydü. Ailenin ilk reisi Burhâneddin el-Kebîr, es-Sadrü'l-ecel ve es-Sadrü'l-kebir lakaplarıyla anılan Burhâneddin Abdülazîz b. Ömer b. Mâze daha önce Merv'de oturuyorken Selçuklu Sultanı Sencer tarafından Merv alındığında Buhara'ya "sadr" tayin edilmiş ve kız kardeşiyle de evlendirilmişti. Önemli bir Hanefî âlimi olan Abdülazîz b. Ömer XII. yüzyılın ilk çeyreğinde vefat etmiş olmalıdır. Abdülazîz'in yerine geçen oğlu Hüsâmeddin Ömer, Sultan Sencer'in Karahıtaylar'a yenildiği Katvân Savaşı'nda şehid düştüğü için "es-Sadrü'ş-şehîd" (el-Hüsâmü'ş-

şehid), ayrıca büyük dedesine nisbetle İbn Mâze lakabıyla anılmıştır.

Sadrüşşehid Hüsameddin 483 (1090) yılında doğdu. Kardeşiyle birlikte babasından özel ders alarak yetişti. Kaynaklarda Ali b. Muhammed b. Hizâm, Ebû Sa'd İbnü't-Tuyûrî ve Ebû Tâlib b. Yûsuf gibi hocalarının adları zikredilmektedir. Daha babasının sağlığında adı duyuldu ve tanınmış âlimlerle tartışmalara girerek başarı sağladı. Özellikle fıkıh ve münazara alanında üstün olduğu, devrin hükümdarlarının kendisine saygı gösterip tavsiyelerine göre hareket ettikleri rivayet edilmektedir. Yetiştirdiği birçok talebe arasında kardeşinin oğlu Burhâneddin Mahmûd b. Ahmed el-Buhârî, bunun oğlu Sadrülislâm Tâhir b. Mahmûd, *el-Ensâb* müellifi Abdülkerim b. Muhammed es-Sem'ânî, Râdîyüddin es-Serahsî, *el-Hidâye* müellifi Burhâneddin el-Merginânî gibi tanınmış âlimler vardır.

Sadrüşşehid, Katvân savaşında (5 Safer 536 / 9 Eylül 1141) diğer birçok âlimle birlikte şehid oldu. Bu sırada öldürülen âlim sayısının 10-12.000 civarında olduğu söylenmekte, Sadrüşşehid'in savaş sırasında veya esir alınıp savaş sonrasında öldürüldüğüne dair farklı rivayetler bulunmakta, ayrıca naaşının bir yıl sonra Buhara'ya nakledilip orada defnedildiği belirtilmektedir.

Bu tarihten sonra Burhan ailesi Karahı-taylar'a tâbi olmakla birlikte dinî ve siyasi güçlerini korudular; onların otoritesinden faydalanan Karahıtaylar da Sadrüşşehid'in ardından yerine kardeşi Sadrüssaid Tâcülislâm (Tâceddin) Ahmed b. Abdülazîz'i getirerek dinî otoritesini onayladılar. İsnevî'nin Sadrüşşehid'i Şâfiî ulemâsının biyografisine dair eserine alması Şâfiî mezhebinden yaptığı bir nakil sebebiyle olmalıdır.

Eserleri. 1. Şerhu Edebi'l-kâdi. Hassâf'ın muhâkeme hukukuna dair eserinin şerhi olup iki neşri yapılmıştır (nşr. Muhyî Hilâl Serhân, I-IV, Bağdad 1397/1977; nşr. Ebû'l-Vefâ el-Efgânî – Ebû Bekir Muhammed el-Hâşimî, Beyrut 1414/1994). **2. Şerhu Kitâbi'n-Nafakât.** Yine Hassâf'a ait eserin şerhi olup Ruhi Özcan ("Hüsâmu Şehid'in Şerhiyle İmam el-Hassâf'ın en-Nafakât Kitabı", *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi: Prof. M. Tayyib Okîç Armağanı*, Ankara 1978, s. 171-224) ve Ebû'l-Vefâ el-Efgânî (Beyrut 1404/1984) tarafından yayımlanmıştır. **3. el-Câmi'u's-şâgîr.** Bazı yazma nüshalarında da geçtiği üzere, muhtemelen Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî'nin aynı adlı eserinden ayırt edilmesi için *Câmi'u's-Şadri's-şehid* diye de anılan kitabın çok sayıda nüshası bugüne ulaşmıştır (meselâ bk. Süleymaniye Ktp., Serez, nr. 1099; Şehid Ali Paşa, nr. 728; Lâleli, nr. 1141; Mahmud

Paşa, nr. 177; Damad İbrâhim Paşa, nr. 501; Kadızâde Mehmed, nr. 126, 127; Hasan Hüsnü Paşa, nr. 342). Eseri Ömer b. Abdülkerim el-Verseki, Ahmed b. Mansûr el-İsbicâbi ve Alâeddin es-Semerkindî gibi âlimler şerhetmiştir. **4. Şerhu'l-Câmi'i's-şâgîr.** Şeybânî'nin Hanefî fıkının ilk kaynaklarından olan meşhur eserinin önemli şerhlerindedir (Süleymaniye Ktp., Amcazâde Hüseyin Paşa, nr. 196; Ayasofya, nr. 1093, 1094, 1358; Fâtih, nr. 1544-1549; Lâleli, nr. 850). Lâleli nüshasının mukaddimesinden müellifin yazdığı kısa şerhi daha sonra genişlettiği, dolayısıyla eserin iki versiyonu bulunduğu anlaşılmaktadır. **5. Şerhu'l-Câmi'i'l-kebîr.** Şeybânî'nin yine Hanefî fıkının ilk kaynaklarından olan eserinin önemli şerhlerindedir (yazma nüshaları için bk. *Şerhu Edebi'l-kâdi*, neşredevinin girişi, I, 46). **6. 'Umdetü'l-müttî ve'l-müsteffî.** Klasik fıkıh sistematiğine göre düzenlenmiş bir fetva kitabı olup *'Umdetü'l-fetâvâ* diye de anılır (Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 933; Damad İbrâhim Paşa, nr. 696; Esad Efendi, nr. 1108; Fâtih, nr. 2345, 2346). **7. el-Fetâvâ's-suğrâ** (Süleymaniye Ktp., Yeni Harfler, nr. 340, 639). **8. el-Fetâvâ'l-kübrâ** (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 2410, 2411; Lâleli, nr. 1274; Serez, nr. 1145; Yeni Harfler, nr. 657-659). Daha önce kaleme alınan bazı fetva kitaplarının bir araya getirilmesiyle telif edilmiştir. Cemâleddin el-Konevî bu kitabı *Müntehab mine'l-Fetâvâ'l-kübrâ* adıyla bazı ilâveler yaparak ihtisar etmiştir (Diyaret İşleri Başkanlığı Ktp., nr. 554). **9. el-Vâkı'ât (Vâkı'âtü'l-Hüsâmî).** Müellifin bir önceki eserden seçmelere daha sonra yaptığı ilâvelerle telif ettiği bu kitap da önceki iki eser gibi Necmeddin Yûsuf b. Ahmed el-Hâsî ve müellifin yeğeni Burhâneddin el-Buhârî tarafından yeniden tertip edilmiştir. *el-Ecnâs* diye de anılan eser çok rağbet görmüştür (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 2490-2492; Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 573; Cârullah Efendi, nr. 918; Şehid Ali Paşa, nr. 1086, 1087; Molla Çelebi, nr. 98, 99). **10. Uşûlü'l-fıkh** (Brockelmann, *GAL*, I, 462; *Suppl.*, I, 640; eserlerinin yazma nüshaları ve kendisine nisbet edilen diğer kitaplar için bk. *Şerhu Edebi'l-kâdi*, neşredevinin girişi, I, 40-56). Sadrüşşehid'in *Kitâbü't-Terâvih*, *Kitâbü't-Tezkiye*, *Kitâbü Mesâ'ili's-şüyûf*, *Kitâbü'l-Hittân*, *Kitâbü Tabhi'l-âşir* ve *Zelletü'l-kârî* adlı risâleleri çeşitli mecmualar içinde bulunmakta (Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1060; Re'sülküttâb Mustafa Efendi, nr. 1160; Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 2088; Esad Efendi, nr. 3541), ayrıca *el-Mebûsûf* adlı bir eseri olduğu kaydedilmektedir.

Sadrüşşehid'in *Şerhu'l-Câmi'i's-şâgîr* adlı eserinin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Amcazâde Hüseyin Paşa, nr. 196)

BİBLİYOGRAFYA :

Sadrüşşehid, *Şerhu Edebi'l-kâdi* (nşr. Muhyî Hilâl es-Serhân), Bağdad 1397/1977, neşredenin girişi, I, 25-56; Safedî, *el-Vâfi bi'l-Vefeyât* (nşr. İhsan Abbas – Şükrî Faysal), Wiesbaden 1401-1402/1981-82, XXII, 510; İsnevî, *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*, I, 434-435; Kureşî, *el-Cevâhirü'l-muğiyye*, II, 649-650; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, V, 268-269; İbn Kutluboğa, *Tâcü't-terâcim fi tabakâti'l-Hanefiyye*, Bağdad 1962, s. 46; Taşköprizâde, *Miftâhu's-sa'âde*, II, 277; *Keşfü'z-zunûn*, I, 46; II, 1169, 1224, 1228, 1998; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 149; Brockelmann, *GAL*, I, 461-462; *Suppl.*, I, 639-640; R. Sellheim, *Materialien zur Arabischen Literaturgeschichte*, Stuttgart 1987, II, 19-20; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara 1990, s. 46; O. Pritsak, "Â-i Burhân", *Isl.*, XXX/1 (1952), s. 81-96; C. E. Bosworth, "Â-i Borhân", *Elr.*, I, 753-754; "Â-i Burhân", *DMBİ*, I, 606-608; Ali Öngül, "Burhan Ailesi", *DİA*, VI, 432-433.

AHMET ÖZEL

SADRÜŞŞERİA

(صدر الشريعة)

Sadrüşşerîa es-Sânî Ubeydullah b. Mes'ûd b. Tâcişşerîa Ömer b. Sadrüşşerîa el-Evvel Ubeydillah b. Mahmûd el-Mahbûbî el-Buhârî (ö. 747/1346)

Hanefî fakihî ve kelâm âlimi.

Buhara'da pek çok âlim yetiştiren bir aileye mensuptur. Bazı modern çalışmalarda muhtemelen yaşadığı coğrafya dikkate alınarak Türk asıllı olduğu ifade edilmişse de kaynaklarda verilen nesep silsilesi soyunun sahâbeden Ubâde b. Sâmî el-Ensârî'ye dayandığını göstermekte ve bu sebeple Ubâdî, bu sahâbînin torunu Mahbûb b. Velîd'den dolayı Mahbûbî nisbeleriyle anılmaktadır. Hâce Muhammed Pârsâ da soyunun baba tarafından Mahbûb'a, anne tarafından Hz. Ömer'e dayandığını belirtir ve annesinin babasının büyük bir ulemâ ailesinden geldiğini gösteren şeceresini nakleder (*ed-Dir'îyye*, V/18-19 [2002], s. 148). Büyük dedelerinden Cemâleddin Ubeydullah b. İbrâhim el-Mahbûbî (ö. 630/1233), Ebû Hanîfe es-Sânî diye tanınan ve döneminde Hanefîler'in lideri konumunda olan bir âlimdi. Cemâleddin el-Mahbûbî'nin oğlu Şemseddin Ahmed bir eserinde Hanefî âlimi Şemsüleimme el-Halvânî'yi "dedem" diye anmaktaysa da (*Kitâbü'l-Furûk*, vr. 75^a) Mahbûbî ailesinin nesep silsilesiyle Halvânî'nin nesep silsilesi örtüşmemektedir. Sadrüşşerîa'nın hem baba hem anne tarafından dedelerinin babası da Sadrüşşerîa diye tanındığı için büyük dedesinin lakabına "Ekber" ve "Evvel", kendisinininkine "Asgar" ve "Sânî" sıfatları eklenmiştir.

Sadrüşşerîa'nın dedesi ve Cemâleddin el-Mahbûbî'ye kadar olan nesep silsilesiyle ilgili olarak hem klasik kaynaklarda hem modern çalışmalarda birçok karışıklık göze çarpmaktadır. Sadrüşşerîa, *Şerhu'l-Vikâye* ve *en-Nukâye* adlı eserlerinde dedesine kadar nesebini verirken baba tarafından dedesini Tâcüşşerîa şeklinde zikrettikten sonra (ayrıca bk. *Ta'dilü'l-'ulûm*, vr. 1^b; *et-Tavzih*, I, 19) dedesine ait olduğunu belirttiği, kendisinin şerh ve ihtisar ettiği *Vikâyetü'r-rivâye*'nin müellifini Burhânüşşerîa Mahmûd b. Sadrüşşerîa diye kaydetmiştir. Bu bilgiden Burhânüşşerîa'nın anne tarafından dedesi olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Fasîh-i Hâfî, Kuhistânî, Mahmûd b. Süleyman el-Kefevî, Temîmî ve Kadızâde gibi müellifler bunu açıkça belirtmekte ve Tâcüşşerîa'nın isminin Ömer, Burhânüşşerîa'nın isminin Mahmûd olduğunu ifade ederek her ikisinin de babasını Sadrüşşerîa (el-Evvel) olarak vermektedir (*Mücmel-i Faşihî*, III, 17, 42, 73; *Câm'ü'r-rumûz*, I, 9-10; *Ketâ'ib*, vr. 213^a, 257^{a-b}; *Tabakâtü's-seniyye*, IV, 429). *Şerhu'l-Vikâye* yazmalarından birinin sonunda yer alan "Nesebnâme-i Sadrüşşerîa" da onun nesep silsilesini iki yönden Sadrüşşerîa el-Evvel'e bu şekilde bağlamaktadır (İstanbul Müftülüğü Ktp., nr. 321, vr. 125^a). Dedesi *Nihâyetü'l-kifâye* müellifi Ebû Abdullah Tâcüşşerîa da eserinin "Kitâbü'l-Eymân" bölümünün sonunda kendi adını Ebû Abdullah Ömer b. Sadrüşşerîa diye kaydetmektedir (vr. 244^b). Dolayısıyla baba ve anne tarafından dedeleri kardeş olup Sadrüşşerîa el-Evvel'in oğullarından Tâcüşşerîa Ömer'in oğlu ile diğer oğlu Burhânüşşerîa Mahmûd'un kızı birbiriyle evlenmiş ve bu evlilikten doğan Mes'ûd, Sadrüşşerîa es-Sânî'nin babası olmuştur. Ancak bunun farkında olmayan bazı müellifler iki şahsı aynı şahıs gibi göstermişlerdir. Nitekim Kemalpaşazâde, *Vikâye* ve *en-Nukâye*'nin mukaddimelerinde bu farklılığa dikkat etmeksizin *el-İslâh ve'l-izâh* adlı eserinde *Vikâye* müellifini sık sık Tâcüşşerîa diye anar. Kadızâde Ahmed Şemseddin, Kemalpaşazâde'nin bu yanlışını bir gaflet olarak niteleyip dedelerle ilgili yuvarıkta geçen açıklamayı yapar ve bazı kitaplarda bu şekilde kaydedilmesi bir yana bizzat eserin dibâcesinden bunun anlaşılabilirliğini söyler (*Hâşiyeye*, vr. 32^a). Taşköprizâde de *Vikâye* ile *Nihâyetü'l-kifâye*'yi aynı müellife ait göstererek ismini Mahmûd b. Ubeydullah b. Mahmûd el-Mahbûbî diye zikreder. Bir başka yerde ise

Vikâye'yi Tâcüşşerîa'ya ait gösterir ve onu kızı tarafından torunu Sadrüşşerîa'nın şerh ve ihtisar ettiğini belirtir (*Miftâhu's-sa'âde*, II, 267, 282).

Sadrüşşerîa el-Evvel'in ismi ve Cemâleddin el-Mahbûbî'ye kadar olan nesep silsilesinde yer alan kişiler hakkında da kaynaklarda çelişkili ifadeler yer almaktadır. Hâce Muhammed Pârsâ, bu zatın nesebini diğer kaynaklardan farklı olarak Ubeydullah b. Mahmûd b. Muhammed b. Muhammed b. İmâm Cemâleddin el-Mahbûbî şeklinde kaydeder (*ed-Dir'îyye*, V/18-19 [2002], s. 145). Fasîh-i Hâfî, Kuhistânî, Kefevî, Temîmî gibi müellifler de Sadrüşşerîa el-Evvel'in adını Ubeydullah b. Mahmûd şeklinde gösterir. Ancak Kuhistânî ve Temîmî, Mahmûd'dan sonraki ismi Muhammed olarak verirler Kefevî silsilenin devamını Ahmed b. Ubeydullah b. İbrâhim el-Mahbûbî diye göstermekte ve bu zatın torunu *Vikâyetü'r-rivâye* sahibi Burhânüşşerîa Mahmûd'un kendisinden fıkıh öğrendiğini belirtmektedir (*Ketâ'ib*, vr. 213^a, 233^b, 257^a). Kefevî Ahmed b. Ubeydullah'ın *Telkîhu'l-'uqûl ve teşhîzü'l-fuhûl fi furûkî'l-menkûl* veya *Kitâbü'l-Furûk* adıyla bilinen eserini de *Kitâbü'l-Furûk* adıyla Cemâleddin el-Mahbûbî'ye, *Telkîhu'l-'uqûl fi'l-furûk* adıyla Şemseddin Ahmed'e nisbet eder, bk. *a.g.e.*, vr. 213^b, 233^b). Pârsâ'nın verdiği nesep silsilesine göre *Telkîhu'l-'uqûl* müellifi Ahmed b. Ubeydullah b. İbrâhim el-Mahbûbî aynı aileden olmakla birlikte Sadrüşşerîa'nın nesep silsilesinde doğrudan yer almamakta, Sadrüşşerîa'nın nesebi Cemâleddin el-Mahbûbî'nin diğer oğlu Muhammed'e dayanmaktadır. Bununla birlikte Kâtib Çelebi bir yerde Sadrüşşerîa el-Evvel'in *Telkîhu'l-'uqûl* sahibi Ahmed b. Ubeydullah el-Mahbûbî, bir başka yerde ise Burhânüşşerîa Mahmûd'un babası Ubeydullah olduğunu ifade etmektedir (*Keşfü'z-zunûn*, I, 481; II, 2020; krş. Leknevî, s. 25).

Hayatı Moğol istilâsının hüküm sürdüğü bir döneme rastlayan Sadrüşşerîa'nın memleketi Buhara 671'de (1273) İlhanlılar tarafından işgal edilerek şehir ve halkı tamamen imha edildi ve bir müddet burada insan yaşamadı. Dedesi Tâcüşşerîa'nın *Nihâyetü'l-kifâye*'nin mukaddimesinde kısaca tasvir ettiği bu olaydan sonra 675 yılı başlarında (Haziran 1276; Fasîh-i Hâfî yanlışlıkla 673 yılı diyor) Sadrüşşerîa'nın anne ve baba tarafından dedeleri olan iki kardeş Tâcüşşerîa ve Burhânüşşerîa Moğol istilâsından kaçıp Kutluğhanlılar'ın hüküm sürdüğü Kirman'a sığındılar. Hükümdar Kutluğ Türkân'ın ihsan ve